

να επιτευχθούν και, μερικά από τα οποία, μπορεί να μην συμβάλουν πάρα πολύ στο γενικό στόχο της προστασίας

της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στον τόπο εργασίας.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για το καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων — Τρίτες χώρες

(91/C 159/05)

Στις 31 Ιανουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 20, εδάφιο 4 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το Καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων — Τρίτες χώρες.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Andrea Amato.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), υιοθέτησε κατά πλειοψηφία και με 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στο πρόσφατο παρελθόν η ΟΚΕ ασχολήθηκε με τις μεταναστεύσεις από τρίτες χώρες:

- α) στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με τους διακινούμενους εργαζομένους της 25ης Οκτωβρίου 1984⁽¹⁾
- β) στη γνωμοδότηση της 29ης Μαΐου 1985 σχετικά με τους «προσανατολισμούς για μια κοινοτική πολιτική για τις μεταναστεύσεις»⁽²⁾, που αναφέρονται ουσιαστικά στην προηγούμενη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά το τμήμα για τις τρίτες χώρες
- γ) στη γνωμοδότηση για τη «Μεσογειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» της 12ης Ιουλίου 1989⁽³⁾ στην οποία προωθούνται προτάσεις για μια πολιτική σχετικά με τη μετανάστευση που προέρχεται από τις Τρίτες Μεσογειακές Χώρες.

1.1.1. Οι αξιολογήσεις σχετικά με τα όρια της κοινοτικής πολιτικής στο θέμα αυτό, τα προβλήματα που επισημαίνονται και οι προτάσεις που προωθούνται από τις γνωμοδοτήσεις αυτές, διατηρούν σε σημαντικό βαθμό την επικαιρότητά τους και ας μην έγιναν δεκτές από το Συμβούλιο.

1.1.2. Παρόλα αυτά οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια τόσο από την άποψη των αντικειμενικών και κανονιστικών συνθηκών στο εσωτερικό των κρατών μελών όσο και λόγω της εξέλιξης της διαδικασίας κοινοτικής ολοκλήρωσης και των επακόλουθων απαιτήσεων για τον καθορισμό ενός νέου θεσμικού πλαισίου, υποχρεώνουν την ΟΚΕ να εκφραστεί με νέες αξιολογήσεις και προτάσεις.

1.2. Η ανάγκη να επικεντρωθεί εκ νέου η προσοχή της Κοινότητας στο ζήτημα της μετανάστευσης εκφράστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Αννόβερου τον Ιούνιο του 1988, το οποίο είχε ζητήσει από την Επιτροπή έκθεση για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

1.2.1. Πέρα από την έκθεση αυτή με τίτλο «η κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών από τρίτες χώρες που διαμένουν νόμιμα και νόμιμα στα κράτη μέλη»⁽⁴⁾ η Επιτροπή κατήρτισε επίσης έκθεση εμπειρογνομώνων με τίτλο «πολιτικές μετανάστευσης και κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»⁽⁵⁾ που αποτελεί σημαντική συμβολή στην εμβάθυνση των θεμάτων αυτών και προωθεί συμπεράσματα και προτάσεις που λαμβάνονται υπόψη στη γνωμοδότηση αυτή.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 343 της 24. 12. 1984.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 188 της 29. 7. 1985.

⁽³⁾ ΕΕ αριθ. C 221 της 28. 8. 1989.

⁽⁴⁾ SEC(89) 924 τελ. της 22. 6. 1989.

⁽⁵⁾ SEC(90) 1813 τελ. της 28. 9. 1990.

1.3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 14ης και 15ης Δεκεμβρίου 1990 (Ρώμη 2) επανεξέτασε το ζήτημα και στα συμπεράσματά του, πέρα από την παρότρυνση προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που θα πρέπει να υιοθετηθούν στα θέματα της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων, διακήρυξε:

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε γνώση των εκθέσεων για τη μετανάστευση και ζητεί από το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και από την Επιτροπή να αξιολογήσουν ποια είναι τα κατάλληλα μέτρα και ενέργειες σε ό,τι αφορά τη συνδρομή των χωρών μετανάστευσης, τα απαιτούμενα για την είσοδο και την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα την ανάγκη για μια εναρμονισμένη πολιτική στα θέματα του δικαιώματος του ασύλου.»

1.4. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο στη Ρώμη, θα υποχρεωθεί να συζητήσει με πρωτοβουλία ορισμένων κυβερνήσεων το ζήτημα της διεύρυνσης των κοινοτικών αρμοδιοτήτων στα θέματα της μετανάστευσης. Προς την κατεύθυνση αυτή προώθησε προτάσεις επίσης η Επιτροπή στη γνωμοδότησή της της 25ης Οκτωβρίου 1991 σχετικά με την αναθεώρηση της συνθήκης όσον αφορά την πολιτική ένωση⁽¹⁾.

1.5. Από την άλλη μεριά, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1987 αποσαφήνισε αναμφίβολα τις σημερινές αρμοδιότητες της Επιτροπής σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 118 της συνθήκης⁽²⁾. Από αυτή προκύπτει ο πιθανός χώρος της κοινοτικής αρμοδιότητας στα θέματα της μετανάστευσης.

1.5.1. Επίσης στις 31 Ιανουαρίου 1991 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο⁽³⁾ εξέδωσε απόφαση που κατοχυρώνει ότι έχουν άμεση ισχύ στις διατάξεις των κρατών μελών οι κανόνες που περιέχονται στις συμφωνίες συνεργασίας ΕΟΚ/Μαρόκου σε θέματα εξάλειψης των διακρίσεων στις συνθήκες μισθοδοσίας και απασχόλησης καθώς και κοινωνικής ασφάλισης. Τα αποτελέσματα αυτής της απόφασης δεν μπορεί παρά να επεκταθούν και στις άλλες συμφωνίες συνεργασίας (Τυνησία, Αλγερία και Γιουγκοσλαβία) και σύνδεσης (Τουρκία) που προβλέπουν ανάλογους κανόνες.

1.6. Από όσα έχουν λεχθεί ως τώρα η κατάσταση φαίνεται πλέον πρόσφορη για τον καθορισμό και την οικοδόμηση μιας πραγματικής κοινοτικής πολιτικής για τη μετανάστευση.

1.6.1. Ανάλογο προσανατολισμό μπορεί επίσης να διακρίνει κανείς και στην έκθεση της εξεταστικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το ρατσισμό και την ξενοφοβία⁽⁴⁾.

2. Στόχοι και πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1. Με βάση τα όσα ελέγχθησαν έως τώρα, μια κοινοτική πολιτική μετανάστευσης θα πρέπει να έχει τους παρακάτω τρεις κύριους άξονες:

- α) προγραμματισμός των μεταναστευτικών ροών και ρύθμιση των θεμάτων εισόδου και του δικαιώματος του ασύλου (αντικείμενο ειδικής γνωμοδότησης που βρίσκεται υπό προετοιμασία)
- β) οικονομική και κοινωνική ένταξη και ελεύθερη διακίνηση στο εσωτερικό της Κοινότητας των νομίμως εγκατεστημένων σ' αυτήν
- γ) εκούσια επιστροφή στη χώρα προέλευσης.

2.2. Η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει κυρίως τις «εσωτερικές» πτυχές μιας κοινοτικής πολιτικής για τη μετανάστευση. Λαμβάνονται πράγματι υπόψη κυρίως τα ζητήματα που συνδέονται με την παρουσία στην Κοινότητα μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες τόσο σε ό,τι αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των ατόμων αυτών όσο και σε σχέση με τις επιπτώσεις που έχει αυτή η παρουσία στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κοινότητας.

2.3. Ως μετανάστες από τρίτες χώρες νοούνται οι πολίτες που για λόγους εξαρτημένης ή αυτόνομης εργασίας διακινούνται από τη χώρα προέλευσης σε ένα κράτος μέλος και διαμένουν νομίμως σ' αυτό, προσωρινώς ή μονίμως. Η έννοια των «μεταναστών» αναφέρεται και στα μέλη της οικογένειας (σύζυγοι, ανήλικα ή μειονεκτούντα τέκνα, εξαρτώμενοι ανιόντες) και τους εργαζόμενους που λαμβάνουν σύνταξη ανικανότητας ή γήρατος στα κράτη μέλη.

2.4. Συνεπώς, τα ιδιαίτερα προβλήματα των πολιτών ενός κράτους μέλους που προέρχονται από τρίτες χώρες δεν αποτελούν ειδικό αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης, παρά μόνο σε ό,τι αφορά το γενικότερο θέμα των αντικειμενικών διακρίσεων. Σχετικά η ΟΚΕ επιβεβαίωσε τα παρακάτω:

«Η ΟΚΕ επιμένει ότι όλοι οι πολίτες της ΕΟΚ, περιλαμβανομένων και εκείνων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, πρέπει να έχουν εξασφαλισμένη μια θέση και ένα μέλλον στην «Ευρώπη των πολιτών», και ότι πρέπει να ισχύουν, και πέραν των συνόρων, τα δικαιώματα εγκατάστασης, ελεύθερης διακίνησης και απασχόλησης και η αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και προσόντων»⁽⁵⁾.

2.5. Είναι προφανές ότι αυτές οι «εσωτερικές» πτυχές δεν μπορούν να διαχωρισθούν από τις συνθήκες εισόδου των μεταναστών από τρίτες χώρες στην επικράτεια της Κοινότητας. Σχετικά, ο συντονισμός των συνθηκών εισόδου που πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους θα πρέπει να εξετασθεί από την Κοινότητα, με σεβασμό των δημοκρατικών διαδικασιών και πλήρη συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργάνων.

2.6. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του δεσμού που υπάρχει μεταξύ μιας κοινοτικής πολιτικής μετανάστευσης και της ανάπτυξης των χωρών μετανάστευσης, ειδικότερα εκείνων που είναι πλησιέστερα στην Κοινότητα. Το θέμα αυτό θα αναπτυχθεί σε μεταγενέστερη γνωμοδότηση.

⁽¹⁾ CM 60-90-200 του Λουξεμβούργου 21 Οκτωβρίου 1990.

⁽²⁾ Συλλογή δικαστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου 1987/7, σ. 3203.

⁽³⁾ Απόφαση C18/90.

⁽⁴⁾ Εισηγητής: ο κ. Glyn Ford, έγγρ. A3-195/90 της 23. 7. 1990.

⁽⁵⁾ ΕΕ αριθ. C 23 της 30. 1. 1989, σ. 33.

3. Για ένα κοινοτικό καθεστώς εργαζομένων μεταναστών από τρίτες χώρες

3.1. Η κοινωνική ενσωμάτωση⁽¹⁾ των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει καταστεί σήμερα αναπόφευκτο ζήτημα μεγάλης σημασίας γιατί:

- ο αριθμός των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες έχει πλέον ξεπεράσει τα 8 εκατομ. άτομα,
- παρά το γεγονός ότι η παρουσία αυτή έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά στα κράτη μέλη, και επειδή προέρχεται από μεταναστεύσεις που πραγματοποιήθηκαν σε διαφορετικούς χρόνους, μπορεί να δημιουργήσει ανάλογες εντάσεις τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στην κοινωνία.

3.2. Η Κοινότητα αυτή καθ'αυτή θα πρέπει να θέσει το στόχο της προώθησης της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Όχι μόνο γιατί αυτό ανταποκρίνεται στις γενικές αξίες πάνω στις οποίες θεμελιώθηκε η Κοινότητα αλλά επίσης γιατί η έλλειψη αυτής της ένταξης έχει αρνητικές επιπτώσεις στην κατάσταση της απασχόλησης και γενικότερα στις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας στην Κοινότητα. Όπως επίσης μια λανθασμένη ενσωμάτωση μπορεί να δημιουργήσει περιθωριοποίηση και φαινόμενα γκέτου κυρίως των νέων που αποτελούν μέλη των οικογενειών των μεταναστών.

3.2.1. Η κατάλληλη κοινωνική ένταξη, που θα βασίζεται δηλαδή στην ισότητα των δικαιωμάτων και των ευκαιριών, αποτελεί την προϋπόθεση για την αποφυγή χώρων κοινωνικής περιθωριοποίησης και για να μην τροφοδοτείται η παράνομη εργασία, η υπόγεια οικονομία και η φοροδιαφυγή και για να μην αυξάνεται η εγκληματικότητα.

3.2.2. Πράγματι, η διάκριση σε βάρος των διακινούμενων εργαζομένων, υπάρχει κίνδυνος να δημιουργήσει φαινόμενα «κοινωνικού ντάμπινγκ» στο εσωτερικό της Κοινότητας. Συνεπώς, η κοινοτική πολιτική για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών αποκτά έτσι το χαρακτήρα απαραίτητου μέσου για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3.2.3. Η σωστή ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως άλλη μια επιβάρυνση για τα κοινωνικά συστήματα των κρατών μελών αλλά αντιθέτως ως μια ευκαιρία. Για παράδειγμα, η αύξηση της ενεργού εργατικής δύναμης μπορεί να δημιουργήσει θετικές επιπτώσεις στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλειας που έχει εξασθενήσει από την αρνητική δημογραφική εξέλιξη στις βιομηχανικές χώρες.

3.2.4. Η Κοινότητα δεν πρέπει να θέτει ως στόχο μόνο την αντιμετώπιση και πρόληψη των αρνητικών επιπτώσεων από

την έλλειψη κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, αλλά επίσης και την πλήρη αξιοποίηση της συμβολής των μεταναστών, ιδιαίτερα των νέων για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη μέσα σε μια Ευρώπη πολλών εθνοτήτων και πολιτισμών.

3.3. Η υλοποίηση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς εισάγει ουσιαστικές μεταβολές στην κατάσταση της μετανάστευσης και επιβάλλει μια διαφορετική οπτική εκ μέρους της Κοινότητας⁽²⁾, πράγματι:

- καθώς πλησιάζει ο χρόνος της κατάργησης των ελέγχων των ατόμων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας γίνεται προφανής η διαφορά των κανονισμών και των λειτουργικών μέσων που υπάρχουν στα κράτη μέλη,
- ακόμη και στην περίπτωση που η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων μπορεί να επιτρέψει στους μετανάστες από τις τρίτες χώρες να κινούνται ελεύθερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά, στα σημερινά κανονιστικά πλαίσια, ότι αυτοί θα μπορούν να έχουν νόμιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας σε οποιοδήποτε κράτος μέλος.

Άλλωστε είναι εύκολο να προβλέψει κανείς ότι ένα μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών θα προσπαθήσει να βρει στην πιο εύκολη διακοινοτική κινητικότητα μια απάντηση στους περιορισμούς που επιβάλλονται από τις διάφορες εξελίξεις των εθνικών αγορών εργασίας, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει ισχυρή αύξηση της παράνομης εργασίας.

3.4. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η Κοινότητα πρέπει να θέσει αμέσως ένα διπλό στόχο:

- α) να εναρμονίσει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, όπως επίσης τα μέσα και τις δράσεις για την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στα κράτη μέλη·
- β) να ορίσει τις συνθήκες για να εφαρμοσθεί η ελεύθερη διακίνηση των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες, επί ίσοις όροις με τους κοινοτικούς πολίτες.

Αν δεν τεθούν αυτοί οι δύο στόχοι, όχι μόνο θα τροφοδοτηθεί η διακριτική μεταχείριση (με όλες τις ηθικές επιπτώσεις που

⁽¹⁾ Χρησιμοποιείται εδώ η έκφραση «integrazione sociale» (κοινωνική ολοκλήρωση) γιατί πλέον κυριαρχεί στο κοινοτικό ιδίωμα. Ωστόσο θα ήταν καταλληλότερο να μιλάμε για «inserimento sociale» (κοινωνική ενσωμάτωση) έννοια που δεν μπορεί να συγχέεται με την έννοια της «assimilazione» (αφομοίωσης) και η οποία δεν θέτει σε αμφισβήτηση την πολιτιστική ταυτότητα των μεταναστών. (Η υποσημείωση αυτή δεν αφορά το ελληνικό κείμενο).

⁽²⁾ Στο ζήτημα αυτό εξεδήλωσε ιδιαίτερη προσοχή επίσης και η ΔΟΕ, που παρουσίασε τρία έγγραφα:

- Πρακτικά της άτυπης συνεδρίασης διαβουλεύσεων για τους εργαζόμενους που προέρχονται από τρίτες χώρες και διακινούνται στην Ευρώπη της εσωτερικής αγοράς μετά το 1992 — Γενεύη 27-28 Απριλίου 1989.
- Σκέψεις οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα καθώς και σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου που αφορούν το μελλοντικό καθεστώς των πολιτών των τρίτων χωρών στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά των W.R. Bohning και J. Bohning και J. Werquin (Working Paper in World Employment Programme) Γενεύη — Απρίλιος 1990.
- Πρακτικά της στοργυλής τραπέζης για τους εργαζόμενους που προέρχονται από τρίτες χώρες και διακινούνται στην Ευρώπη της εσωτερικής αγοράς — Γενεύη 15-17 Οκτωβρίου 1990.

θα έχει αυτό για την οικοδόμηση μιας Κοινότητας βασισμένης στην αδικία και στην καταπίεση των δικαιωμάτων ενός τμήματος των πολιτών που συμβάλλουν στην ανάπτυξή της), όχι μόνο θα προκληθούν δυσχέρειες στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, αλλά θα προδοθεί και το ίδιο το πνεύμα της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς. Πράγματι, αυτό θα σήμαινε παραίτηση από το στόχο της υλοποίησης, μαζί με την ενιαία αγορά των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μιας ενιαίας αγοράς κοινοτικής εργασίας, με τη διατήρηση των εθνικών αγορών εργασίας που είναι εκ των πραγμάτων χωριστές, δεδομένου ότι θα βασίζονται στο διαχωρισμό των εξωκοινοτικών εργαζομένων.

3.5. Δεν μπορεί επίσης να υποτιμηθεί η σχέση που υπάρχει αφενός μεταξύ της ελεύθερης διακίνησης των μεταναστών και της εναρμόνισης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης στην Κοινότητα και αφετέρου του συντονισμού των συνθηκών εισόδου.

3.5.1. Υπάρχει κυρίως χρονική σχέση. Η εναρμόνιση των πολιτικών κοινωνικής ενσωμάτωσης και η επίτευξη της ελεύθερης διακίνησης δεν πρέπει να καθυστερήσουν για να αναμείνουν τον καθορισμό των κοινών πολιτικών ρύθμισης των εισόδων.

3.5.2. Υπάρχει στη συνέχεια σχέση αιτίας — αποτελέσματος. Για παράδειγμα, οι λύσεις που θα δοθούν στο ζήτημα των μεταναστευτικών ρευμάτων θα έχουν αναμφίβολες συνέπειες στην επιτυχία των πολιτικών κοινωνικής ολοκλήρωσης και ελεύθερης κυκλοφορίας. Πράγματι, θα λείψουν οι συνθήκες για την επωφελή εφαρμογή τους, εάν προκύψουν συνθήκες εισόδου υπερβολικά ελαστικές και υποχρεωθεί έτσι η Κοινότητα να αντιμετωπίσει μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα. Θα προκύψουν όμως ανάλογες αποτυχίες εάν εφαρμοσθούν τόσο

άκαμπτες συνθήκες εισόδου ώστε να καταλήξουν στην πράξη σε παρεμπόδιση της νόμιμης μετανάστευσης και αναπόφευκτη αύξηση της παράνομης μαζί με όσα συνεπάγεται ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αρχίζοντας από την έλλειψη θετικής στάσης του πληθυσμού και της κοινοτικής κοινής γνώμης έναντι των μεταναστών, που αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την επιτυχή επίτευξη της κοινωνικής ένταξης και της ελεύθερης κυκλοφορίας.

3.5.3. Από την άλλη μεριά ακόμη και ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπισθούν τα «εσωτερικά» ζητήματα θα έχει καθοριστικό βάρος στη δυνατότητα ρύθμισης των μεταναστευτικών ρευμάτων. Για παράδειγμα, εάν το στοιχείο της «έλξης» από την κοινοτική πλευρά (η οποία, μαζί με το στοιχείο της «ώθησης» εκ μέρους των χωρών προέλευσης, καθορίζει τη μεταναστευτική πίεση) έχει ουσιαστικά «υγιή» χαρακτηριστικά (π.χ. δεν θα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ζήτησης παράνομης εργασίας) θα υπάρχουν αναπόφευκτες συνέπειες στην ποσότητα και στην ποιότητα της ίδιας της μεταναστευτικής πίεσης και συνεπώς στις λύσεις που θα πρέπει να υιοθετηθούν για τη ρύθμιση των ρευμάτων.

4. Με την παρούσα γνωμοδότηση επιδιώχθηκε ο καθορισμός των κινήτρων, προσανατολισμών και γενικών στόχων μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και ειδικότερα του «καθεστώτος διακινούμενων εργαζομένων από τρίτες χώρες». Η ΟΚΕ θα καταρτίσει πολύ σύντομα πρόσθετη γνωμοδότηση που θα περιέχει ειδικές προτάσεις στα θέματα της οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης και της ελεύθερης κυκλοφορίας (θεμελιώδη δικαιώματα, προσαρμογή και εναρμόνιση της νομοθεσίας, ενεργός πολιτική), της εκούσιας επιστροφής στις χώρες προέλευσης, της ενημέρωσης και του κοινοτικού συντονισμού.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN